

Metodická příručka k uplatnění některých metod při hodnocení
dopadů regulace (RIA)

OBSAH

1. Alternativní formy řešení problému	3
2. Metody porovnávání dopadů	4

1. ALTERNATIVNÍ FORMY ŘEŠENÍ PROBLÉMU

Alternativy k regulaci	
Druh	Příklady
Daně	Daň z tabákových výrobků
Podpory, dotace	Investiční pobídky
Informační kampaně	Informační kampaň o bezpečnosti silničního provozu
Emisní povolenky	Obchod s emisními povolenkami na CO ₂
Alternativní formy regulace	
Samoregulace – kontrola činnosti samosprávnými organizacemi bez zásahů veřejné správy	Rada pro reklamu
Společná regulace – regulace aktivit společným postupem samosprávných organizací a orgánů veřejné správy	Regulace výkonu advokacie
Regulace založená na výkonech – regulátor stanoví cíle regulace a nechá regulovanou osobu, aby sama stanovila, jak těchto cílů dosáhnout	Nařízení, která stanoví emisní limity pro výrobce automobilů, ale ponechává na výrobcích, jak nejlépe splnit tyto limity
Možnosti alternativního řešení v rámci regulace	
Stát rozhodne o nutnosti regulovat, formuluje pouze cíl a zavede příslušné opatření s tím, že ponechá několik alternativ pro implementaci příslušného opatření	Rámcová směrnice EU

2. METODY POROVNÁVÁNÍ DOPADŮ

2.1 Analýza nákladů a přínosů

Tato metoda se zaměřuje na určování a vyhodnocování předpokládaných ekonomických, environmentálních a sociálních přínosů a nákladů navrhovaných řešení. Návrh řešení může být přijat pouze tehdy, jestliže lze očekávat kladné čisté přínosy.

Výhody

- Zohledňuje všechny (negativní i pozitivní) dopady navrhovaných variant
- Umožňuje srovnání časového rozložení nákladů s časovým rozložením přínosů
- Lze použít také pro stanovení pořadí (hierarchie) alternativních návrhů (včetně neregulačních návrhů) z hlediska jejich čistých přínosů (nebo ztrát)

Nevýhody

- Nelze jejím prostřednictvím hodnotit dopady, pro které nejsou k dispozici kvantitativní nebo peněžní údaje
- Problémy při určování diskontní sazby
- Obvykle dražší a časově náročnější než jiné, méně komplexní metody
- Může vést k přehlížení záležitostí distribučních efektů

2.2 Analýza nákladové efektivity

Tato metoda si klade za cíl výpočet nákladů potřebných pro dosažení žádoucího výsledku a umožňuje porovnávání nákladů různých variant. Představuje alternativu k analýze nákladů a přínosů v případech, ve kterých je obtížné oceňovat přínosy v peněžním vyjádření. Analýza efektivity vynaložených nákladů nabízí stanovení pořadí regulačních variant na základě kritéria „nákladů na jednotku efektivity“ každého opatření.

Výhody

- Nabízí volnější přístup k oceňování přínosů, než analýza poměru nákladů a přínosů
- Užitečný prostředek pro porovnání alternativ, u kterých je předpokládán víceméně stejný výsledek.

Nevýhody

- Neřeší volbu optimální úrovně přínosů
- Soustředí se na jeden typ přínosů (zamýšlený dopad návrhu řešení), potenciální vedlejší dopady vylučuje
- Nenabízí žádné vodítko pro zjištění, zda návrh přinese společnosti čistý přínos

2.3 Multikriteriální analýza

Pod tímto označením metody se skrývá široká škála technik, jejichž společným cílem je soustředit řadu pozitivních a negativních dopadů v jediném rámci, který má umožnit snazší

porovnání jednotlivých scénářů a rozhodování. Tato metoda může být užitečná, jestliže existuje velký počet informací o řadě různých dopadů a tyto informace mají různou formu. Umožňuje prezentovat dopady, které představují spojení kvalitativních, kvantitativních a peněžních ukazatelů a lišící se míry jistoty.

Klíčové kroky této metody obvykle jsou:

- určení cíle
- určení variant pro dosažení cíle
- určení kritérií, která mají být použita pro porovnání variant (tato kritéria musí být měřitelná, alespoň z kvalitativního hlediska)
- bodové ohodnocení, do jaké míry každá varianta splňuje daná kritéria
- přiřazení vah ke každému kritériu za účelem vyjádření relativního významu konkrétního kritéria pro dané rozhodnutí, s uplatněním například participačních technik, etických zásad, technických východisek nebo interaktivního postupu s tvůrci návrhu
- stanovení pořadí variant na základě kombinace příslušných vah a bodového ohodnocení

Výhody

- Respektuje mnohotvárnost udržitelného rozvoje
- Umožňuje porovnání různých typů údajů (v peněžním, kvantitativním, kvalitativním vyjádření) a jejich analýzu v témže rámci s odlišnou mírou jistoty
- Nabízí transparentní prezentaci klíčových problémů, které jsou řešeny, a umožňuje jasné vymezení kompromisních řešení; na rozdíl od jiných metod, jako například analýzy nákladů a přínosů, neumožňuje implicitní přiřazování vah
- Umožňuje klást důraz na distribuční otázky a otázky kompromisních řešení

Nevýhody

- Obsahuje prvky subjektivismu, zejména ve fázi určování vah, ve které musí analytik přiřadit kritériím určitý relativní význam
- Vzhledem ke spojení různých typů údajů, neumožňuje vždy prokázat, zda přínosy převyšují náklady
- Nemusí vždy odrážet časové preference

Analýza rizika

V rámci postupu při vyhodnocování rizik je vyhodnocováno riziko vzniku nežádoucí události a možné důsledky pro jednotlivce a pro společnost, pokud ke vzniku této události dojde. Hodnocení rizika lze poté použít ke stanovení variant, které jsou k dispozici pro snížení nebo odstranění tohoto rizika a/nebo jeho důsledků.

Pro provedení analýzy rizika, potřebujete:

- identifikovat riziko
- vyhodnotit, jaká je pravděpodobnost, že dojde k jeho vzniku

- vyhodnotit potenciální dopad na navrhovaná řešení v případě, že ke vzniku určeného rizika dojde

Výhody

- Vědecké vyhodnocení rizik zásadním způsobem přispívá k regulačním rozhodnutím, zejména v oblasti veřejného zdraví a bezpečnosti, ochrany životního prostředí, využívání zdrojů, tvorby bohatství, inovací a národní bezpečnosti a signalizuje, zda určitá politika významným způsobem zefektivní omezování rizik

Nevýhody

- Dopady rizik mohou být různé a nemusejí být vzájemně úměrné (tj. nemusí být promítány do jednoho návrhu)
- Obvykle neprovádí hodnocení nákladů, které pravděpodobně vzniknou, pokud nežádoucí událost nastane
- Nezohledňuje negativní a pozitivní dopady, kromě rizik spojených s navrhovanými opatřeními k řešení rizika a/nebo jeho důsledků
- Tato metoda by neměla být používána jako jediné východisko pro rozhodnutí, zda přijmout opatření nebo pro určení typu opatření, které by mělo být přijato

Analýza citlivosti

Analýza citlivosti zkoumá, jak by se změnilы výsledky nebo dopady určitého postupu, v reakci na změny klíčových parametrů a jejich interakcí. Může se stát, že jediný konkrétní faktor nebo kombinace několika faktorů má zásadní význam pro rozhodnutí, zda určitá varianta stojí za realizaci či nikoli. V takových případech je užitečná analýza citlivosti, která určuje, nakolik by hodnota tohoto faktoru musela klesnout (pokud se jedná o přínos), nebo stoupnout (pokud jde o náklad), aby nestálo za to danou variantu realizovat.

Chcete-li realizovat analýzu citlivosti, musíte:

- se zaměřit na nejdůležitější alternativy
- hledat změnu hodnoty

Výhody

- Je to často nejlepší způsob, jak řešit analýzu aspektů nejistot
- Metoda k ověření stability výsledků ostatních metod